

ДО ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

Яворська Т.Є.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

У статті висвітлено значення науково-дослідної діяльності в підготовці майбутніх фахівців. Проаналізовано стан науково-дослідної роботи студентів факультету фізичного виховання і спорту Житомирського державного університету імені Івана Франка. Розглянуто структурні компоненти організації та змісту самостійного навчання студентів. Розкрито основні особливості творчого мислення. На основі наукової літератури та власних досліджень запропоновано шляхи покращення навчального процесу майбутніх фахівців щодо організації дистанційного навчання студентів.

Ключові слова: інтелект, інтелектуальний саморозвиток, майбутній фахівець, науково-дослідна діяльність, дистанційне навчання.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день, в нелегкий для нашої країни час, відбуваються суттєві зміни в усіх сферах життя: впроваджуються нові реформи, змінюються закони, підвищуються вимоги до якості освіти, науки, наукових відкриттів, розробок, науково-дослідної та експериментальної діяльності вчених і майбутніх фахівців різних спеціальностей. Отримання якісної вищої освіти є одним із фундаментальних прав кожної людини, а найкращим способом її здобуття вважається навчання через науково-дослідну діяльність.

У законі України «Про наукову та науково-технічну діяльність» визначено, що наукова діяльність – це інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань [3].

Науково-дослідна діяльність студентів факультету фізичного виховання і спорту є невід'ємною частиною навчального процесу, а також однією з найважливіших засобів підвищення якості підготовки майбутніх фахівців у системі вищої освіти.

Сучасна вища освіта повинна забезпечувати конкурентоспроможність та мобільність фахівців, а майбутній фахівець має прагнути до високого рівня професійного розвитку, до поглиблення та розширення знань, засвоєння та впровадження сучасних інноваційних та інформаційних технологій, а отже, до розвитку самовдосконалення й самореалізації.

У Національній доктрині розвитку освіти України визначено, що найважливішими якостями сучасної молоді є ініціативність, креативність, мобільність, здатність творчо мислити та знаходити нестандартні рішення, вміння навчатися впродовж усього життя [5, с. 3]. Організація студентів до науково-дослідної діяльності, залучення студентів до творчих занять та дослідницьких проектів формування вмінь та навичок до самостійної пошукової активності відіграє важливу роль у процесі професійної підготовки майбутнього фахівця.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Багато наукових праць таких видатних учених, як Б. Коротяєва, Г. Костюка, Д. Ніколенка, А. Петровського, Л. Фрідмана присвячені вивченню проблеми розвитку творчого мислення. У працях А. Баєва, В. Борисова, І. Столбова, Т. Ульріха висвітлено проблему формування дослідницьких вмінь та навичок. В. Шейко та Ю. Кушнарченко займалися питаннями щодо організації та методики науково-дослідної діяльності. Деякі аспекти науково-дослідної діяльності студентів розглядали В. Андреев, О. Глушенко, С. Гончарова, О. Дубасенюк, Л. Завірюха, А. Козлов, В. Прошкін, І. Прошкіна тощо.

Отже, проблема організації науково-дослідної діяльності студентів факультету фізичного виховання і спорту є актуальною та доцільною.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є обґрунтувати зміст організації до науково-дослідної діяльності студентів факультету фізичного виховання і спорту Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Виклад основного матеріалу. Серед великої кількості проблем, які хвилюють сьогодні вчених, науковців, учителів, усе суспільство, є проблема виховання високоосвідченої, гуманної особистості. Освідчена людина – це не стільки людина, яка багато знає, навіть зі сформованим світоглядом, скільки людина моральна, культурна. Освіта повинна створювати умови для формування вільної особистості: і освідченої, і духовної, і моральної, і родової. Отже, саме виховання стає планетарним соціокультурним явищем людини як події, здатної до самоздійснення, до інтелектуального саморозвитку, до вміння жити для себе власною працею, до зусилля волі задля власного добробуту й добробуту інших, обов'язку і відповідальності перед собою та іншими [1, с. 435].

На нашу думку, інтелектуальний саморозвиток слід розуміти як комплекс розумової активності, який ми швидше поважаємо, аніж розуміємо.

Під інтелектом розуміємо здібності людини, які визначаються здатністю орієнтуватися у навколишньому середовищі, адекватно його відображати й перетворювати, мислити, навчатися, пізнавати світ і переймати соціальний досвід, спроможність розв'язувати завдання, приймати рішення, розумно діяти, передбачати [6, с. 140]. Інтелект є своєрідним коефіцієнтом корисної дії пошукової системи мозку. За результатами вчених виявлено, що найбільші втрати інтелектуального фонду відбуваються саме на ранніх стадіях розвитку дитини.

Крім того, інтелектуальний потенціал нашої держави багато в чому залежить від того, з якою мірою моральної відповідальності і професійності будуть ставитися педагоги та науковці вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації до пошуку, відкриття та розвитку здібностей, таланту майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту.

Отже, завдання викладачів полягає у тому, щоб розкрити шляхи самовияву, самоствердження, самовдосконалення особистості, а отже, розвитку її творчої, науково-дослідної діяльності [1, с. 434].

Необхідним елементом науково-дослідної роботи є заохочення діяльності студентів, створення ситуації успіху, особистісний підхід, що встановлюється як ключовий психолого-педагогічний принцип організації навчального процесу, від якого багато в чому залежить ефективність переоорієнтації системи освіти на інтелектуальний саморозвиток особистості майбутніх фахівців фізичного виховання і спорту.

Слід зауважити, що саморозвиток інтелектуальної особистості має ґрунтуватися не на подачі готової інформації, а на отриманні студентів нових знань та умінь за допомогою розв'язання теоретичних і практичних проблем, тому що це є самостійна науково-дослідницька діяльність студентів, яка передбачає постановку питань-проблем, формування гіпотез і перевірку їх у ході розумових і практичних операцій.

У дослідженнях С. Вітвицької визначено, що основними критеріями творчості в пізнавальній діяльності студентів є: самостійність (повна або часткова); пошук можливих варіантів досягнення цілі; створення в процесі досягнення цілі нового продукту [2].

Як відомо, уміння працювати самостійно є незамінним джерелом активності мислення. Цьому сприяє виконання студентами спеціальних завдань, проблемних питань, коли студент самостійно встановлює міжпредметні зв'язки, може порівнювати, шукати необхідну інформацію, робити висновки. Знання, що здобуваються в процесі напруженої інтелектуальної праці, відрізняються міцністю, тому студенти готові їх використовувати у подальшій своїй майбутній діяльності. Саме самостійний, творчий характер розуму формується тоді, коли в процесі розвитку, поглиблення знань існують елементи дослідження.

На нашу думку, основними особливостями творчого мислення є: 1) швидкість мислення, т.б. здатність відтворювати максимальну кількість ідей; 2) гнучкість – здатність відтворювати широке різноманіття ідей; 3) оригінальність та креативність – здатність продукувати нові нестандартні ідеї, швидко вирішувати проблемні ситуації; 4) завершеність – здатність відтворити та вдосконалити свій «продукт» або надати йому завершений вигляд.

Майбутні фахівці мають бути готовими до змін та вдосконалення навчально-виховного процесу, розробки нових технологій підвищення якості освіти. Тому, важливе місце у професійній підготовці майбутніх фахівців повинно займати формування у студентів уміння проводити науково-дослідницьку діяльність, що змінює і перетворює педагогічну дійсність.

Науковці Л. Кожушко, В. Сівак вважають, що кожен студент визначає власний шлях входження в науку, що сприяє розвитку його творчих здібностей, наукового мислення, основними параметрами якого є пізнавальні, світоглядні, етичні та естетичні цінності, вміння діалектично співвіднести традиційне і нове, системне бачення явищ та процесів діяльності.

Завдяки пошуковій і дослідницькій роботі студенти зможуть на етапі навчання діагностувати свої вміння, навички та свідомо обрати напрям майбутньої діяльності, що найбільше відповідає їх інтересам та здібностям. Однак, обмеженість уявлень про власні професійні якості відбивається на потребі у самовдосконаленні, тому майбутні фахівці не повною мірою використовують потенційні можливості інтелектуального саморозвитку.

Слід зауважити, що перевагами навчально-дослідної діяльності є те, що при її організації і проведенні не вимагається виділення спеціального часу. Крім того, навчально-дослідна діяльність дозволяє включати у творчий процес усіх студентів.

Науково-дослідна діяльність студентів на факультеті фізичного виховання і спорту Житомирського державного університету імені Івана Франка здійснюється під час науково-практич-

них конференцій, диспутів, студентських олімпіад зі спеціальності, у роботі проблемних груп та наукових гуртків, у позааудиторний час тощо. В межах навчального процесу також є чимало творчо-пошукових робіт: від написання рефератів, повідомлень, наукових статей до, власне кажучи, дипломних та магістерських досліджень.

Важлива роль в організації науково-дослідної діяльності студентів належить саме позааудиторній роботі, яка являє собою впорядковану систему форм роботи пошукового характеру, має свою специфіку, відносну самостійність і власну логіку. Власне кажучи, вона спрямована на «обслуговування» навчального процесу, оскільки повинна забезпечувати взаємозв'язок між навчальними дисциплінами і науково-дослідною роботою вузу. Одне із її суттєвих завдань полягає в підготовці майбутнього вчителя до реалізації свого «Я» шляхом урахування індивідуальних нахилів, наукових інтересів студентів, а також розвитку їхнього мислення, природженого потягу до творчої самореалізації.

Зауважимо, що організація самостійної роботи студентів факультету фізичного виховання і спорту з використанням сучасних інформаційних технологій, на наш погляд, має багато спільного з організацією дистанційного навчання.

Ми погоджуємося з думкою науковців С. Довгого, А. Стрижака, що для забезпечення процесу останнього необхідний комплекс технологій, який повинен мати такі компоненти:

1) навчально-методичний матеріал для навчання (віртуальні підручники, конспекти лекцій, відео-, аудіо-матеріали);

2) самостійна робота студентів (лабораторні, демонстрації, досліди у віртуальній лабораторії, практичні заняття);

3) отримання знань через спілкування (відео-, аудіо-, текстові конференції, графічна дошка, чат-кімнати);

4) перевірка знань (тестові опитування, мультимедійні конференції, чат-дискусії, практичні завдання).

5) контроль успішності (журнал успішності групи) [4, с. 176].

Цей комплекс сучасних інформаційних технологій може доповнювати викладача та виступати як засіб діагностики, контролю й самоконтролю, засіб для самостійної роботи та неперервного саморозвитку.

Висновки і пропозиції. Оптиміальна організація науково-дослідної діяльності сприятиме розвитку творчих здібностей студентів. Необхідним компонентом цієї діяльності буде наявність творчої співпраці, взаємодії викладача-науковця та студента-досліджувача.

У зв'язку з цим формується новітня світоглядна концепція, згідно якої особистість постає пріоритетною з її унікальними інтересами, цінностями, здатністю до самовдосконалення, саморозвитку, самоактуалізації, самоосвіти, творчої діяльності.

Отже, необхідність ефективної організації науково-дослідної роботи студентів факультету фізичного виховання і спорту обумовлена високими вимогами до рівня підготовки майбутніх фахівців для підвищення їх конкурентоспроможності на ринку праці зі сформованими потребами в постійній професійній самоосвіті та вмінням наукового мислення й саморозвитку.

Список літератури:

1. Васянович Г. П. Збірка наукових праць / Г. П. Васянович. – Львів: ПП «Бодлак», 2006. – 448 с.
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підруч. [за модульно-рейтинговою системою навчання для студ. магістр. / С. С. Вітвицька]. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 384 с.
3. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. – К., 1991. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
4. Методика використання сучасних інформаційних технологій при підтримці процесу навчання обдарованої молоді: метод. посіб. / під ред. С. О. Довгого, А. В. Стрижака. – К.: Інформ. Системи, 2009. – 200 с.
5. Національна доктрина розвитку освіти України // Освіта. – 2002. – 24 квіт. (№ 26). – С. 2–4.
6. Український педагогічний словник / за ред. Гончаренка С. У. – К.: Либідь, 1997. – С. 178.

Яворская Т.Е.

Житомирский государственный университет имени Ивана Франко

**К ВОПРОСУ ОРГАНИЗАЦИИ
НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ
ФАКУЛЬТЕТА ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ И СПОРТА****Аннотация**

В статье отражено значение научно-исследовательской деятельности в подготовке будущих специалистов. Проанализировано состояние научно-исследовательской работы студентов факультета физического воспитания и спорта. Рассмотрены структурные компоненты организации и содержания самостоятельной учебы студентов. Раскрыты основные особенности творческого мышления. На основе научной литературы и собственных исследований предложены пути улучшения учебного процесса будущих специалистов к организации дистанционной учебы студентов.

Ключевые слова: интеллект, интеллектуальное саморазвитие, будущий специалист, научно-исследовательская деятельность, дистанционное обучение.

Yavorska T.Ye.

Zhytomyr Ivan Franko State University

**TO QUESTION OF ORGANIZATION
OF STUDENT'S SCIENTIFIC-RESEARCH ACTIVITY
OF FACULTY OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS****Summary**

The article the value of research activity is reflected in preparation of future specialists. Analyses scientific-research work of the Student's of faculty of Physical Education and Sports of Zhytomyr Ivan Franko State University; structural components of the organization and content of students' self-study are also considered. The basic features of the creative thinking are exposed. The ways of improving educational process of future professionals for the organization of students' distance learning on the basis of the scientific literature and our own research are suggested.

Keywords: intelligence, intellectual self-development, the future specialist, scientific-research activities, distance learning.